

ВІДГУК

опонента, доктора юридичних наук, професора Конопельського Віктора Ярославовича на дисертацію Собкович О.В. «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми обумовлюється тим, що в умовах сьогодення не оминули страховий ринок й протиправні діяння, які визначаються низкою кримінально-караних діянь, що посягають на різні об'єкти кримінально - правової охорони. Особливе місце у цій системі посідають різні види неправомірного заволодіння чужим майном, передусім шахрайства з боку професійних учасників страхового ринку (страховиків) і страхувальників.

Водночас доступні та вигідні умови страхування створюють підґрунтя для вчинення кримінальних правопорушень з метою незаконного одержання страхових виплат, унаслідок чого цей сегмент фінансового ринку останніми роками став одним із привабливих для активності шахраїв. Кримінальні правопорушення у сфері страхування несуть підвищену суспільну небезпеку, оскільки ускладнюють або блокують виконання основних завдань страхування, пов'язаних із формуванням цільового страхового фонду для відшкодування можливих збитків та вирівнювання втрат у родинних доходах у зв'язку з наслідками страхових випадків. Криміналізація ринку страхування також заважає виконанню таких важливих функцій як підвищення стабільності діяльності суб'єктів господарювання, обмеження економічних ризиків та стимулювання підприємницької ініціативи.

Основними видами кримінальних правопорушень у сфері страхування в період воєнного стану стало «страхове шахрайство», при якому намагаються отримати незаконну (згідно з договором) виплату від страхової компанії. При страховому шахрайстві злочинці намагаються отримати незаконну (згідно з договором) виплату від страхової компанії; підробку або фальсифікацію

нешасного випадку для отримання страхового відшкодування. Такі протиправні діяння вчиняють одразу після його виникнення, незалежно від того, чи отримав згодом злочинець компенсацію. Так протягом 2019–2024 рр. у середньому за рік було викрито близько 1,5-2 тис. кримінальних правопорушень у сфері страхування, серед яких 85% складає шахрайство (2019 р. – 1510, 2020 р. – 1219, 2021 р. – 989, 2022 р. – 327, 2023 р. – 1495 та 2024 р. – 1859), яке пов'язане з іншими предикатними кримінальними правопорушеннями (у сфері господарської діяльності (25%) та пов'язані з ними зловживання службових осіб (23%), проти безпеки руху та експлуатації транспорту (21%)). Частка таких кримінальних правопорушень у сфері економіки склала у 2019 р. – 1,4%, 2020 р. – 1,5%, 2021 р. – 1,3%, 2022 р. – 0,2%, 2023 р. – 0,8% та 2024 р. – 1,8%.

Наведене свідчить про те, що дисертація Собкович О. В. «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні» з урахуванням сучасного стану кримінального, кримінального процесуального законодавства та правоохоронної діяльності є надзвичайно **актуальним**, оскільки розкриває сутність феномену кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері страхування, надає нові знання про їх детермінацію та дозволяє застосувати на практиці рекомендації щодо побудови системи запобігання цим кримінальним правопорушенням у сучасних умовах.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

У ході вивчення дисертації та наукових публікацій автора, з'ясовано, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом є обґрунтованими і переконливими. Дослідження є структурованим, послідовним та логічно пов'язаним, відповідає поставленій меті та завданням, заявленим у роботі. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України. Дослідження здійснено на підставі результатів вивчення 310 вироків, винесених судами України щодо кримінальних правопорушень за

ст. 190–192, 209, 212-1, 357, 358, 364–369-2 КК України, з усіх регіонів України; опитувань 517 респондентів (55 слідчих та 97 оперативних працівників Національної поліції у містах Дніпрі, Києві, Одесі, Львові; 78 детективів Бюро економічної безпеки, 42 працівників НБУ, 87 – Держфінмоніторингу, 120 – страхових компаній, 38 – Національної асоціації страховиків України); аналітичні звіти та узагальнення НБУ, Держфінмоніторингу, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України; особистий досвід роботи автора у сфері страхування.

Основні результати дослідження викладено у 7 наукових працях, з яких: 4 – у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України та апробовано на 3 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. Вивчення дисертації та оцінка наукових публікацій автора дає підстави стверджувати про обґрунтованість результатів дослідження у галузі кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права, як для теоретичного та практичного застосування в межах заявлених автором мети та завдань.

Нами зафіксовано уміле використання автором широкого спектру сучасних методів наукового пошуку, що також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій. Дослідження Собкович О.В. виконано на високому науковому рівні, наукові публікації відображають основний зміст усіх розділів дисертації.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. За своїм змістом дисертація Собкович О.В. є одним з перших в Україні комплексним монографічним дослідженням в якому реалізовано науковий підхід до формування кримінологічної безпеки сфери страхування України з визначенням шляхів реалізації низки праксеологічних задач запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у такій

НФС. У роботі сформульовано низку нових положень, висновків і пропозицій.

Автором вперше: запропоноване наукове бачення концепції забезпечення кримінологічної безпеки сфери страхування, яка включає в себе (а) об'єкт захисту – страхування як високо ризикована НФС; (б) кримінологічну характеристику кримінальних правопорушень у сфері страхування з виокремленням стану, структури, динаміки та географії відповідних категорій протиправних діянь; детермінантів, які сприяють їх учиненню; кримінологічних ознак особи-злочинця та організованих страхових груп; (в) зв'язки виокремлених елементів з системою кримінологічного реагування; (г) заходи запобіганням кримінальним правопорушенням як засіб досягнення стану безпеки на різних кримінологічних рівнях;

– на підставі узагальнення практики діяльності правоохоронних органів виокремлені класифікаційні ряди страхового шахрайства як основної злочинної технології з розподілом в залежності від мети шахрайських дій, суб'єкта шахрайства, етапу страхових правовідносин: обман страхувальників страховою організацією; обман страховика шляхом злочинної домовленості страхувальника із зацікавленими працівниками страхових компаній або страховим посередником, які зловживають своїм службовим становищем; обман страховика страхувальником з метою незаконного одержання страхового відшкодування, у межах яких окреслено зміст способів учинення, а також технологій злочинної діяльності, що застосовують на етапах підготовки, учинення та приховування, які впливають на обрання кримінологічних заходів запобігання на стадії готування до кримінального правопорушення;

– запропоновані стратегічні напрями кримінологічної безпеки у сфері страхування з практичною реалізацією у Концепції розвитку страхового ринку України до 2030 р., які сприятимуть підвищенню прозорості, стабільності та довіри до страхового ринку, а також забезпечать ефективний захист інтересів споживачів страхових послуг – ліцензування, реєстрація, платоспроможність (гарантійний фонд), фінансова стійкість, контроль, нагляд, інспектування,

аудит, інформатизація та цифровізація (з використанням кібертехнологій, штучного інтелекту (GenAI), «soft skills»);

– науково обґрунтовано нормативно-правове регулювання *страхування воєнних ризиків* у пріоритетних галузях, що сприятиме державній підтримці, залученню міжнародних партнерів й зменшенню протиправних дій на ринку критичного страхування з використанням умов воєнного стану; прийняття Закону України «Про приватну детективну діяльність» й створення інституту *страхових детективів* підзвітних НБУ з наданням повноважень щодо виявлення правопорушень у сфері страхування шляхом проведення контрольно-ревізійних заходів з подальшим інформування правоохоронні органи за підслідністю; упровадження *регіональних робочих груп страховиків* на базі Національної асоціації страховиків України із завданнями організації співпраці з правоохоронними органами, обміну найкращими апробованими практиками між страховиками, аналізу звітності експертних установ з метою виявлення порушень на страховому ринку, страхового шахрайства, «офшорних страхових операцій».

Окремі положення дістали свого розвитку, а саме: наукове обґрунтування необхідності запровадження у кримінальне законодавство України окремих елементів іноземного досвіду кримінально-правової охорони страхового сектору в частині кримінальної відповідальності за організацію «страхової піраміди», а також використання кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування на засадах «колективної безпеки»: об'єднання зусиль всіх страхових компаній; захист корпоративних страхових капіталів; створення інформаційного банку даних; дотримання усіма страховиками єдиних стандартів затверджених НБУ; створення Страхового бюро з підпорядкуванням НБУ;

– кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері страхування, з виокремленням соціально-демографічних, статусно-рольових (статус, посада, функції), кримінально-правових (судимість, рецидив, поведінка після відбуття покарання), морально-психологічних (інтелектуальні, вольові, моральні якості) ознак, з розподілом на

«*організаторів*» (формують страхові злочинні групи, готують кримінальні правопорушення, розподіляють обов'язки між учасниками, контролюють розподіл коштів), «*виконавців*» (безпосередньо здійснюють злочинну діяльність із страхування) та «*посередників*» (надання посередницьких послуг з перестрахування на підставі договору, приймання/передачі ризиків за договором перестрахування);

– наукове розуміння загальносоціальних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування як таких, що спрямовані на забезпечення кримінологічної безпеки (зміщення змістовного навантаження із об'єкта нападу – злочинності на об'єкт захисту – сферу страхування; запобігання як діяльність виступає засобом досягнення стану безпеки сфери страхування, а не ціллю – подоланням злочинності) й усунення страхових ризиків шляхом встановлення порушень, вжиття запобіжних заходів, поновлення страхового права й відшкодування заподіяної шкоди;

– концептуалізація необхідності створення *Державної служби небанківських фінансових розслідувань* з функціями підрозділу фінансової розвідки та правоохоронного органу на основі скоординованих дій працівників оперативних підрозділів, слідчих та фахівців різного профілю (аудиторів, аналітиків, криміналістів, фахівців у галузі комп'ютерних технологій) з метою своєчасного виявлення та перекриття схем шахрайств, переведення незаконно одержаних коштів на підконтрольні банківські рахунки, у тому числі закордонні, а також відшкодування завданих збитків;

– наукове обґрунтування застосування методу «кримінологічної розвідки» (Criminological intelligence) як стратегічного інструменту запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування, який включає в себе інформаційно-аналітичне забезпечення на основі небанківського економіко-правового аналізу із запровадженням моделі безпекової діяльності керованої аналітикою – «Intelligence Led Policing», яка ґрунтується на застосуванні методів кримінального аналізу в реальних умовах виконання кримінологічних завдань, визначенні індикаторів страхових ризиків та оцінюванні їх впливу на вчинення протиправних дій.

В роботі містяться і інші положення, висновки та пропозиції теоретичного і практичного характеру, які істотно розширюють наукові знання про феномен кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері страхування в Україні і особливості їх запобігання, а результати дослідження свідчать про цілісність наукового пошуку, завершеність та значущість новизни отриманих результатів не лише для теорії, а й для практичної діяльності. Наукові публікації, відображають основний зміст усіх розділів дисертації, а також основні положення і результати дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, загальної теорії держави і права, кримінології, кримінального, кримінально-виконавчого права, психології; досліджені історичні та методологічні засади у сфері аналізу злочинності, вивчення проблем детермінації та запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують порядок протидії злочинності, а також запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні.

Автором досягнуто мету дослідження, а саме, теоретичне узагальнення та розв'язання комплексної науково-прикладної задачі запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування за допомогою кримінологічних засобів, що полягає у розробленні пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства та відповідної правозастосовної практики завдяки цілісному розкриттю теми дисертаційної роботи у цілому та в кожному окремому розділі, у підрозділах та у висновках і рекомендаціях. Крім цього, автором для досягнення мети та завдань дисертаційного дослідження використано широкий методологічний інструментарій.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Не викликають заперечень ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Останні забезпечуються: застосуванням дослідницьких методів сучасної теорії пізнання, у тому числі як загальнонаукових методів (діалектичний, логіко-семантичний, історичний, системно-функціональний, структурно-логічний, конкретно-логічний і т.д.), так й методів, притаманних дослідженням у правових науках (порівняльно-правовий, формально-юридичний, історико-правовий та ін.), а також методів, властивих конкретно-соціологічним дослідженням (статистичні методи, вивчення правових документів, статистичних відомостей, анкетування та ін.). Робота виконана на високому методологічному рівні, що свідчить про вдале опанування дисертантом методологією наукової діяльності.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані дисертантом у роботі висновки і пропозиції впроваджені і використовуються у освітньому процесі, науковій та практичній діяльності, на що вказують акти впровадження у додатках дисертації:

практичній діяльності Національної поліції – при розробленні й удосконаленні відомчих нормативно-правових актів, підготовці методичних рекомендацій з питань організації запобігання шахрайству у сфері страхування (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України в Сумській області від 20 грудня 2022 р);

– освітньому процесі та науково-дослідній роботі – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінології, кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінального процесуального права, оперативно-розшукової діяльності, а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовці бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників

Національної поліції України (акт Національної академії внутрішніх справ від 18 травня 2023 року).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Структура та зміст дисертаційного дослідження Собкович О. В. на тему: «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні» характеризується логічно побудованою, зумовленою поставленими метою та завданнями дослідження, його об'єктом і предметом, відповідає логіці наукового пошуку. Має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені у положеннях МОН.

Композиційно робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (257 найменувань на 26 сторінках) та трьох додатків на дев'яти сторінках. Повний обсяг дисертації становить 262 сторінки, із них основний текст дисертації – 211 сторінок.

В **анотації** дисертації автором викладено в стислій формі основні здобутки та отримані результати, тези, ідеї, категорії та поняття, запропоновані напрямки та шляхи вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення та запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні.

У вступі обґрунтовано вибір теми дисертації та її актуальність, визначено мету, об'єкт, предмет дисертаційного дослідження, поставлено завдання дослідження. Зазначено зв'язок роботи із науковими темами, програмами, планами. Представлено методи дослідження із зазначенням підрозділів в яких вони використовувалися. Окреслено наукову новизну отриманих результатів, практичне значення отриманих результатів та описано дані щодо реалізації основних теоретичних положень та практичних результатів.

Перший розділ присвячений теоретичним засадам запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування. Автор доводить, що вивчення досвіду аналізу і запобігання кримінальним правопорушенням, що

вчиняються у сфері страхування останнім часом перетворилося на один із важливих напрямів дослідження у вітчизняній кримінології. З початком російської широкомасштабної агресії проти України і окупацією значної частини території нашої країни, одним із наслідків війни зафіксовано суттєве збільшення скоєння даного виду правопорушень. Особливо гострою ця проблема виявилась на наших територіях у місцях деокупації та у зонах, наближених до активних бойових дій

Також дослідженню піддавались теоретичні, історичні та міжнародно-правові проблеми запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування. Автор наголошує на необхідності запровадження у кримінальне законодавство України окремих елементів іноземного досвіду кримінально-правової охорони страхового сектору в частині кримінальної відповідальності за організацію «страхової піраміди», а також використання кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування на засадах «колективної безпеки»: об'єднання зусиль всіх страхових компаній; захист корпоративних страхових капіталів; створення інформаційного банку даних; дотримання усіма страховиками єдиних стандартів затверджених Національним банком України; створення Страхового бюро з підпорядкуванням Національному банку України.

Надано розгорнутий аналіз феномену кримінальних правопорушень у сфері страхування, як об'єкту кримінологічного дослідження. Автором доведено, що зростання тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень призвело до зниження активності з боку правоохоронних органів у запобіганні цьому виду правопорушень.

У **другому розділі** автором надано кримінологічну характеристику кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері обігу страхування.

Здобувач пропонує здійснити розподіл детермінантів на воєнно-політичні, фінансово-економічні, організаційно-правові та морально-психологічні, які впливають на інтенсивність протиправних дій у небанківській фінансовій сфері (макрорівень), що дозволило виокремити причини та умови вчинення

кримінальних правопорушень у сфері страхування (мікрорівень), у тому числі й окремими страховими групами, компаніями; страхувальниками, вигодонабувачами, застрахованими особами, страховими посередниками, а також службовими особами (особистісний рівень).

За твердженням здобувача, проведеним дослідженням надано кримінологічну характеристику осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері страхування, з виокремленням соціально-демографічних, статусно-рольових (статус, посада, функції), кримінально-правових (судимість, рецидив, поведінка після відбуття покарання), морально-психологічних (інтелектуальні, вольові, моральні якості) ознак, з розподілом на «*організаторів*» (формують страхові злочинні групи, готують кримінальні правопорушення, розподіляють обов'язки між учасниками, контролюють розподіл коштів), «*виконавців*» (безпосередньо здійснюють злочинну діяльність із страхування) та «*посередників*» (надання посередницьких послуг з перестраховання на підставі договору, приймання/передачі ризиків за договором перестраховання). Встановлено, що кримінальні правопорушення у сфері страхування як правило вчиняють особи чоловічої статі (77%), віком від 35 до 55 років (81%), одружені (38%), із базовою вищою освітою 100%, із них повна (29%). Більшість з них є громадянами України (86%). У 75% кримінальних проваджень простежується груповий характер страхової злочинної діяльності, із них за попередньою змовою – 61%; організованою групою – 39%.

Третій розділ дисертації присвячений аналізу системи заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування в Україні. Автор їх поділяє на систему загальносоціальних та спеціально-кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування. Здобувач наголошує на комплексному підході у запобіганні досліджуваному виду злочинності. Ґрунтуючись на зарубіжному, вітчизняному досвіді запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування в Україні, дисертант надає комплекс заходів загально-соціального, спеціально-кримінологічного характеру, які у повній мірі

корелюють із сучасним станом злочинності, її детермінантами та кримінологічною характеристикою осіб, які вчиняють подібні кримінальні правопорушення. Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість О.В. Собкович сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

1. Автор фрагментарно розглядає та аналізує категорію «кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень», зробивши акцент лише на її елементно-компонентному складі, хоча виходячи зі змісту розділів 1 та 2 дисертації саме вона є предметом і основним результатом дослідження. Варто звернути увагу, що протягом усього періоду розвитку уявлень про кримінологічну характеристику вчені були єдині, мабуть, тільки у визнанні наукового значення даної категорії та її системного характеру. Натомість немає ясності в питаннях, чи є кримінологічна характеристика продуктом практичної діяльності із виявлення та розслідування конкретного кримінального правопорушення, чи вона – результат наукового узагальнення певної категорії кримінальних проваджень; чи охоплюється нею тільки сфера кримінального правопорушення або й сфера протидії; чи є вона результатом кримінологічного аналізу (розділ 2 дисертації) або представляє його запобіжну програму (розділ 3 дисертації); яке її методологічне і методичне значення тощо. Ці питання є принциповими, тому уникати їх не потрібно.

2. У підрозділі 1.3 розглядаючи іноземний досвід запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування, авторові бажано було б звернути увагу на систему колективної безпеки у сфері страхування, яка впроваджена у низці європейських зарубіжних країн, зокрема Франції. Така система передбачає об'єднання ресурсів та ризиків багатьох учасників ринку з метою забезпечення фінансової стабільності, надійного захисту застрахованих

осіб та підтримки страхових компаній у кризових ситуаціях. Проте в цій сфері існує низка проблем, що ускладнюють ефективну реалізацію цього принципу.

3. Сектор небанківських фінансових установ в Україні динамічно розвивається та охоплює, у тому числі й страхові компанії, які оперують великими обсягами коштів. Водночас саме цей сектор є одним із найбільш вразливих до фінансових махінацій, відмивання коштів, шахрайства та інших кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення, як було визначено автором, мають складну економіко-правову природу (підрозділ 1.2). Загальні правоохоронні органи часто не мають вузькопрофільної експертизи для ефективного реагування на правопорушення у сфері страхування. Незважаючи на наявність ДБР, НАБУ, СБУ та НБУ як регулятора, існує розпорошеність повноважень. Часто кримінальні прояви залишаються поза увагою через прогалини в координації, обмеженість інструментів контролю або складність доказування економічних схем.

У цьому контексті створення спеціалізованого органу, який би займався запобіганням кримінальним правопорушенням у сфері діяльності небанківських фінансових установ, на думку опонента, є доцільним і обґрунтованим й міг би виконувати аналітико-моніторингову функцію в реальному часі, використовуючи інструменти фінансової розвідки, штучного інтелекту та автоматизованого аналізу транзакцій, що дозволило б виявляти ознаки правопорушень на ранніх стадіях та оперативно запобігати масштабним збиткам.

4. Страхування є важливим елементом економічної безпеки, як громадян так і держави. У більшості країн світу система страхування фізичних і юридичних осіб є чітко врегульована, але і на даний час розвивається, що не скажеш про страхову систему в Україні.

Більше того, сучасний період економічного розвитку в Україні проходить під знаком правової реформи, вагомим аспектом якої є забезпечення державою рівного захисту страховиків і страхувальників,

визначення ефективних механізмів охорони їх прав та законних інтересів, в тому числі шляхом застосування заходів кримінально-правового впливу. Прийняття низки нормативно-правових актів в нашій державі, беззаперечно, стало значним внеском у реалізацію цього завдання. Не дивлячись на те що в Україні є досить значна кількість інститутів які регулюють страхові правовідносини вказана їх кількість не є ефективною і кількісний склад не переростає в якісний.

У таких умовах бажано було б звернути увагу на проблеми страхових компаній, які впливають на вчинення кримінальних правопорушень у сфері страхування.

5. В умовах сьогодення досить цікавим питанням є запровадження новітніх цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту. Не осторонь залишилася й сфера страхування. Штучний інтелект активно інтегрується в різні етапи діяльності страхових компаній. В Україні штучний інтелект у страхуванні лише починає впроваджуватись, але з урахуванням цифровізації державних сервісів (Дія, МІНФІН АРІ, eHealth) його потенціал є дуже високим. Перспективні напрями: usage-based страхування (pay-as-you-drive), страхування кіберризиків, мобільні додатки з вбудованим ШІ, телематика у страхуванні транспорту. Штучний інтелект є необхідною умовою модернізації страхового ринку, однак його впровадження потребує одночасного вдосконалення правового регулювання, захисту даних і професійної підготовки кадрів. Тільки за таких умов штучний інтелект стане ефективним і безпечним інструментом розвитку страхової галузі. Тому, запровадження цифрових технологій у кримінологічну діяльність щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування є на часі й потребує додаткового поглибленого вивчення.

Вказані зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки представленого до захисту дисертаційного дослідження, і можуть бути враховані у ході подальших наукових досліджень.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць О.В. Собковича фактів порушення академічної доброчесності (плагіату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагомe теоретичне і прикладне значення.

Висновок

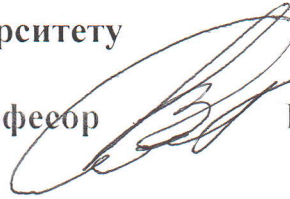
про відповідність дисертації встановленим вимогам.

У підсумку варто зазначити, що дисертаційне дослідження Собкович Олександра Віталійовича на тему: «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері страхування в Україні» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а його автор – Собкович Олександр Віталійович – на основі публічного захисту заслуговує на

присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Опонент:

**Завідувач кафедри кримінального
права та кримінології
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Віктор КОНОПЕЛЬСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

**Перший проректор Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Максим КОРНІЄНКО